

Selkokielellä kysymyksiä ja vastauksia henkilökohtaisesta avusta

Vammaispalvelulaki muuttuu 1.9.
Silloin vaikeavammaiset henkilöt
voivat saada henkilökohtaista apua
kotona ja kodin ulkopuolella.

Vammaispalvelulakia muutetaan,
jotta vaikeavammaiset ihmiset
voivat määrätä itse
enemmän omasta elämästään.

Laki antaa vaikeavammaisille ihmisille
oikeuden saada
henkilökohtaista apua.

Henkilökohtainen apu tarkoittaa
vaikeavammaisen henkilön
välttämätöntä avustamista
kotona ja kodin ulkopuolella.

Avunsaaja itse päättää
mihin ja miten hän haluaa apua.

Kuka voi saada henkilökohtaista apua?

Laissa sanotaan,
että vaikeavammaiset henkilöt
saavat henkilökohtaista apua.

Vaikeavammaisuus tarkoittaa,
että vammainen tai sairas henkilö
tarvitsee toisen henkilön apua
välttämättä ja toistuvasti.
Koska sairauksia on monenlaisia,
tässä tarkoitetaan sairauksia,
jotka ovat pitkäaikaisia tai eteneviä.
Esimerkiksi MS-tauti
on etenevä sairaus.

Henkilön avun tarve
voi olla runsasta tai
jatkuvaluonteista tai
määrällisesti vähäisempää,
mutta toistuvaa.
Esimerkiksi
kehitysvammainen henkilö

voi saada apua päivittäisiin toimiin,
kuten asiointiin.
Hän tarvitsee avustajan,
joka mahdollistaa sen,
että hän voi päättää
itse elämästään.
Tämä vähäinen apu mahdollistaa
vamman ihmisen itsenäisen elämän.

Henkilökohtaista apua
haetaan oman kunnan
sosiaalitoimistosta.

Apua myönnetään,
jotta henkilö voi toimia
itsenäisesti omassa arjessaan.
Avun tarve ratkaistaan
aina yksilöllisesti.
Henkilökohtaisen avun saaminen
ei riipu diagnoosista.

Henkilökohtaista apua voi saada,
vaikka hakijalla olisi
kuljetuspalveluihin
liittyvä saattajapalvelu.

Henkilökohtaista apua voi myös saada,
vaikka hakijan vanhempi
toimii omaishoitajana.
Omaishoidon tuki
ja henkilökohtainen apu
täydentävät toisiaan.

Jos hakija asuu palvelukodissa,
hän voi saada
henkilökohtaista apua
esimerkiksi harrastuksiin.
Asumiseen liittyvän avun
hän saa palvelukodin henkilökunnalta.

Kuinka paljon henkilökohtaista apua saa?

Laki sanoo, että päivittäisiin toimiin,
opiskeluun ja työhön
on myönnettävä tunteja
välttämättömän tarpeen mukaan.

Päivittävät toimet ovat
yleisesti elämässä tapahtuvia asioita

kuten liikkuminen, pukeutuminen tai asiointi.

Työllä tarkoitetaan työsuhteeseen perustuvan työtä ja yritystoimintaa.

Opiskelulla tarkoitetaan tutkintoon tai ammattiin tähtäävää opiskelua. Opiskeluksi katsotaan myös vammaisten opiskelijoiden valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus.

Päivittäisten toimien lisäksi apua voi hakea myös harrastuksiin, sosiaalisten suhteiden ylläpitoon ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen. ”Sosiaaliset suhteet” tarkoittaa esimerkiksi ystävien tapaamista. Yhteiskunnallisiin asioihin vaikuttaminen vaikkapa Me Itse -kokouksissa, on ”yhteiskunnallista osallistumista”. Tällaiseen toimintaan voi saada apua vähintään 10 tuntia kuukaudessa.

Teksti Sanna Välkkilä
Sosiaali- ja terveysministeriön
lakimies Jaana Huhta
on tarkistanut tekstin 15.7.2009

Miten haen itselleni henkilökohtaista apua?

Löydät henkilökohtainen apu –tietopaketin sivulta (www.kvttl.fi/sivu/henkilokohtainen_apu) hakemuksen, jonka avulla voit hakea henkilökohtaista apua.

Kun haet kotikunnaltasi henkilökohtaista apua, mieti ensin yksin tai läheistesi kanssa, missä asioissa tarvitset apua. Kirjaa asiat muistiin.

Seuraava lista

voi auttaa sinua miettimään,
missä tarvitset apua.

Apua voi saada

esimerkiksi näihin toimiin:

- ruuanlaitto
- asiointi
- kaupassa käynti
- vaatehuolto
- siivous
- peseytyminen
- syöminen
- harrastaminen
- yhdistystoimintaan osallistuminen ja
- kavereiden sekä
sukulaisten tapaaminen.

Mieti, kuinka paljon tarvitset apua.

Montako tuntia tarvitset apua viikossa?

Kävelyretkeen riittää

ehkä kaksi tuntia viikossa.

mutta uimahallimatka

voi viedä koko päivän.

Mieti myös,

mihin aikaan vuorokaudesta
tarvitset apua.

Jos tarvitset apua kaupassa,

mihin aikaan päivästä

haluat käydä kaupassa.

Kun mietit näitä asioita etukäteen,

kunnan on helpompi

järjestää sinulle apua.

Voit myös miettiä,

miten haluat,

että apu järjestetään.

Onko tuttavapiirissäsi joku henkilö,

joka voi toimia avustajana?

Tiedätkö, onko kotikuntasi

palkannut henkilökohtaisia avustajia?

Voit kysyä asiaa

kunnan sosiaalityöntekijältä.

Avustajia voi olla useita.

Yhden avustajan kanssa

voit käydä kaupassa,

toisen avustajan kanssa

voit mennä harrastamaan
vaikka uintia.

Tapaaminen kotikunnan sosiaalityöntekijän kanssa

Kun olet kirjannut ylös,
missä tarvitset apua,
sovi tapaaminen
kunnan sosiaalityöntekijän kanssa.

Jos sinulla on edunvalvoja,
hän voi lähteä mukaan,
mutta se ei ole välttämätöntä.
Jos edunvalvoja
tuntee sinut hyvin,
hänen läsnäolostaan voi olla hyötyä,
kun kerrot toiveistasi.

Voit ottaa mukaan
myös jonkun läheisen ihmisen,
joka tuntee sinut hyvin.

Kun haet henkilökohtaista apua,
ensimmäisenä
kunnan sosiaalityöntekijä tarkistaa,
onko sinulla jo palvelusuunnitelma.

Jos sinulla on palvelusuunnitelma,
se on hyvä tarkistaa nyt.
Jos sinulla ei ole palvelusuunnitelmaa,
pyydä, että sinulle laaditaan sellainen.

Kunta laatii asiakkaalle
palvelusuunnitelman.
Jos sinulla ei ole palvelusuunnitelmaa,
voit pyytää sitä.

Kun palvelusuunnitelma on valmis,
kunnan sosiaalityöntekijä tietää
jo monta asiaa,
jossa sinä saatat tarvita apua.

Kerro vielä tarkasti,
mitä toivot.
Jätä hakemuksesi
sosiaaliviranomaiselle.

Näin olet hakenut

itsellesi henkilökohtaista apua,
Kunta ottaa asian käsittelyyn
ja mieltii, myönnetäänkö sinulle
henkilökohtaista apua.
Lain mukaan kunnan on
tehtävä päätös
kolmen kuukauden kuluessa.

Teksti
Lakimies Minna Kaipinen
Kehitysvammaisten Tukiliitto ry

Vammaispalvelulaki edellyttää, että hakijalla on voimavaroja

Henkilökohtaisen avun hakijalla
on oltava mielipide siitä,
mitä hän haluaisi tehdä.
Oman mielipiteensä voi kertoa
myös viittomalla tai kuvilla.

Uudistuvan vammaispalvelulain lähtökohtana on,
että vammaiset ihmiset ovat
yhdenvertaisia muiden kanssa.
Tällöin jokainen voi päättää
omasta elämästään
ja tehdä samoja asioita,
mitä muutkin ihmiset tekevät.

Vammaispalvelulaki edellyttää,
että vammaisella henkilöllä on
”voimavaroja määritellä
sekä avun sisältö että toteutustavat”,
jotta hän voi saada
henkilökohtaista apua.

Tämä tarkoittaa sitä,
että henkilökohtaisen avun hakijalla
on oltava mielipide
omasta avuntarpeestaan.
Laki edellyttää,
että pystyt ottamaan kantaa siihen,
mihin asioihin,
milloin ja miten tarvitset apua.

Henkilökohtaista apua haetaan
kunnan sosiaalitoimistosta.

Oman mielipiteen kertominen

voi tuntua aluksi vaikealta,
mutta yksin ei kuitenkaan tarvitse selvittää.
Sinulla ei tarvitse olla valmiita vastauksia
kaikkiin kysymyksiin.

Voit pyytää etukäteen apua
vaikka joltakin sukulaiselta
tai muulta läheiseltä ihmiseltä.
Voitte ensin yhdessä keskustella siitä,
mitä haluaisit esimerkiksi harrastaa.
Voitte yhdessä miettiä,
mitä apua tarvitset.
Lisäksi voitte miettiä,
milloin tarvitset apua.
Avun määrittely
ei voi perustua täysin
toisen ihmisen mielipiteeseen.
Sinun mielipiteesi on tärkein.

Voitte kirjata asiat paperille
ja molemmat allekirjoittaa paperin.
Tätä paperia voit näyttää
sosiaalitoimistossa.

Mielipiteen voi kertoa
myös kuvien ja viittomien avulla

Jos sinulla on vaikeuksia puhua,
voit käyttää mitä tahansa
kommunikaation muotoa.
Voit esimerkiksi

- käyttää viittomia,
- käyttää kuvasymboleita,
- käyttää valokuvia tai
- pyytää läheistä ihmistä
tulkitsemaan sen, mitä tarkoitat.

Jos esität asiat kuvien avulla,
asetta kuvat vaikka pöydälle
ja ota niistä valokuva.
Tätä valokuvaa voit näyttää
sosiaalitoimistossa.

Teksti
suunnittelija Aarne Rajalahti
Kehitysvammaisten Palvelusäätiö

**Oma kortti
tahdon ilmaisemiseen**

Englannissa on käynnissä Stay up late eli Valvo myöhään -kampanja. Kampanjassa on tehty kortti, jonka avulla esimerkiksi asuntolan asukas voi kertoa henkilökunnalle, että hän haluaa mennä illalla olevaan tapahtumaan ja tarvitsee tähän apua.

Suomessa Kehitysvammaisten Palvelusäätiö julkaisee samanlaisen kortin, jonka avulla voit kertoa, mihin ja milloin tarvitset henkilökohtaista apua.

Teksti Aarne Rajalahti

Mikä on palvelusuunnitelma?

Palvelusuunnitelma laaditaan niin, että ensin asiakas miettii, millaisia tarpeita hänellä on ja missä hän tarvitsee apua.

Seuraavaksi asiakas keskustelee kunnan sosiaalityöntekijän kanssa. Sosiaalityöntekijä kirjoittaa muistiin, mitä asiakas tarvitsee ja toivoo. Palvelujen tarve ja toteutus kirjoitetaan selkeästi ja yksityiskohtaisesti palvelusuunnitelmaan.

Palveluja pitää hakea kunnalta. Palvelusuunnitelma ei takaa, että asiakas saa kaikki palvelut.